

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-н Клавдия Василева Сапунджиева, СУ
на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
"доктор"

в област на висше образование: 1. Педагогически науки
професионално направление: 1.1 Теория и управление на образованието
докторска програма: „Управление на образованието”

Автор: Катерина Благоева Василева

Тема: Управление на кариерното развитие на педагогическия персонал в училищните организации

Научен ръководител: проф. д-р Галин Цоков, ПУ "П. Хилендарски"

Със заповед Р33-6572 /19.12.2018 на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски” съм определена за член на научно жури за защита на докторската дисертация на Катерина Благоева Василева.

1. Общо описание на представените материали

Катерина Благоева Василева е докторант към катедра “Педагогика и управление на бразованието” към Педагогическия факултет на ПУ "П. Хилендарски". По процедурата няма нарушения, а представеният комплект от документи е съобразен с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Катерина Василева е завършила Пловдивския университет - бакалавър по начална педагогика (с английски език) и магистър по образователен мениджмънт. Тя е директор на ОУ „Екзарх Антим I”, град Пловдив. Насочването към разработката на дисертационен труд, както и неговата тема са логично следствие от кариерното ѝ развитие, професионалната ѝ реализация и от опита, придобит от различните обучения и квалификации, в които е участвала и придобила.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Проблемът за управлението на кариерното развитие на педагогическите специалисти в училищната организация е значим както за училищните общности, така и в по-широк обществен контекст, защото подготовката и квалификацията на учителите и другите педагогически специалисти е в основата на качествено образование и обучение. В европейски контекст темата е особено актуална, тъй като изследователският проблем е предмет на редица ключови документи и съответни политики и регламенти на Европейския съюз. В конкретно практически план разработката и изводите от нея ще помогнат за повишаване на ефективността в управлението на кариерното развитие и оформянето на атестационната оценка за дейността на учителите и останалите педагогически специалисти.

Изследователската концепция е добре оформена с целесъобразни на изследваната проблематика цел, задачи и методи на изследване. Допусканията в изведените три хипотези обхващат параметрите на действащия модел за управление и неговите пропуски и несъвършенства.

Струва ми се, че целта би могла да е по –обобщена и структурирана по посока на заложения технологичен модел.

4. Познаване на проблема

Дисертацията е резултат от сериозно проучване и запознаване с литературата и практиката по проблема. Докторантката е запозната както с европейските и българските нормативни документи, така и с практиката и активно включва и ползва основните педагогически източници и тези по управление на кариерното развитие. Доброто познаване на проблема личи и от ясно определените ограничения на изследването, които докторантката е извела на с. 7- 8 в дисертацията.

Трудът е в обем от 354 страници, от които 311 основен текст. Литературата включва източници на кирилица - 66, на латиница - 58, нормативни документи, стратегии и програми - 20 и интернет ресурси – 98, общо 242. Структурата е традиционна – увод, три глави, заключение, литература, приложения – отделно книжно тяло.

Може да се обобщи, че разработката е резултат от задълбочено и детайлно познаване на проблема в резултат на сериозни и продължителни във времето изследователски усилия.

5. Методика на изследването

Методиката е подходяща и дава възможност за изследване на различни страни и аспекти на темата. Основните методи - на теоретичното изследване: анализ, сравнение, обобщение, систематизиране, на емпиричното изследване: проучване чрез анкетни карти, експертна оценка чрез карта за оценка и статистически: събиране, организиране, обобщаване, анализиране и интерпретиране на емпиричните данни, обхващат най-значимите страни и характеристики по темата и дават възможност за пълноценни изследователски данни и обобщения. Двете

анкетни карти за емпиричното изследване – за учители и за директори и анкетната карта за експертна оценка са разработени от автора и са конкретно насочени съобразно изследователските задачи и параметрите на изследването.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Трудът е закономерен резултат от квалификационните образователни активности и стремежи на докторантката и от опита ѝ като директор на училище и преподавател. Налице е целенасочено теоретично изложение с дедуктивен характер, което изяснява теоретичните основи на кариерното развитие като част от управлението на човешките ресурси и оттам – управлението на човешките ресурси и кариерното развитие на учителите и училищната организация (първа и втора глава на дисертацията). Особено положително впечатление прави фактът, че теоретичните анализи завършват с изводи, които обобщават разбиранията, акцентите и моделите на управление на човешките ресурси въобще и конкретно на учителите и училищните организации. Налице е познаване на системите и пътеките за кариерно развитие в различни страни - за страните от Европейския съюз и извън него. Това дава възможност за обобщения, които помагат за ориентацията в проблема и мястото на нашата страна в тази система. Направен е преглед на нормативната рамка по отношение на кариерното развитие на учителите в България – в исторически план и като актуално състояние на кариерните пътеки, конкретните условия и на реда за кариерно развитие на учителите в системата на училищното образование. Това показва не само познаване на проблема, но и умение за систематизиране на изследователските задачи и използването на теоретичния анализ върху основата на историческата динамика и концептуалните трансформации.

Теоретичните обобщения обосновават посоките и параметрите на емпиричното изследване, което е представено в трета глава. То е насочено към три генерални съвкупности – учители, директори и експерти, съответно с извадки от 175, 107 и 18 човека. Обобщените резултати показват, че учителите, директорите и другите педагогически специалисти имат затруднения по отношение на познаването и разбирането на нормативните регламенти за кариерно развитие и това още веднъж обосновава необходимостта от усъвършенстване на съществуващия модел на системата за управление на кариерното развитие на педагогическите специалисти. За тази цел в труда е изведен и обоснован *авторски технологичен модел*, основан на партньорството между организацията и индивида. Моделът представя обекта и субектите на управление, както и основните елементи - 5 и дейностите, чрез които се осъществяват. Така чрез него се съчетават и координират интересите на училищната организация и личните интереси на учителите и другите педагогически специалисти, осигурява се прозрачност в управлението, както и отворена система за комуникация между учителите и директора и се предпоставя възможността за формиране на училищна култура на споделената отговорност. Моделът може да бъде адаптиран и конкретизиран съобразно особеностите и потребностите на конкретната организация.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Въз основа на посочените характеристики и достойнства на труда могат да се открият следните *приносни постижения*:

- В теоретичен план са обобщени и анализирани същността, характеристиките и особеностите на управлението на човешките ресурси в образованието, като анализът е положен в дискурса на

основните по-обща концепти за кариерното развитие и управлението на човешките ресурси.

- Представен е преглед на кариерните пътища и възможностите на за кариерно развитие на учителите в България от 1878 до 2016 година, с което се обогатява историко-образователното знание.
- Разработен е инструментариум и е установено емпирично актуалното състояние на управлението на педагогическите специалисти, с което подробно се анализират постиженията и пропуските в съществуващата практика.
- Създаден е апробиран в практиката авторски модел за управление на кариерното развитие на педагогическите специалисти, с което се създава възможност за подобряване, усъвършенстване и ефективизиране на съществуващия модел.

Може да се каже, че *основното достойнство* на дисертационния труд е свързано с богатата теоретична картина на изследвания проблем, с познаването на развоя и историческата му динамика, както и с неговата реална приложимост и съответствието на резултатите му с потребностите на управленската практика в образованието. Този факт предпоставя възможността за дообогатяване и доразвиване на заложените проблеми в перспектива.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Публикациите са достатъчни като брой и като представителност. Всички са по темата на дисертационния труд. Те са пет на брой и са самостоятелни.

9. Лично участие на докторантката

Изследването е лично дело на докторантката и резултатите са закономерен резултат от проведеното теоретично проучване и експериментална работа.

10. Автореферат

Авторефератът е достатъчен като обем, а като съдържание отразява вярно основните съдържателни акценти на дисертационния труд.

11. Критични бележки, препоръки и въпроси

Препоръчвам популяризирането на модела и осъществяването на едно бъдещо обучение (работилница, обучителен тренинг) за учители и директори за запознаване и приложение на предлаганите в модела дейности.

Въпрос (проективен): Ако можехте да избирате, коя от трите кариерни пътеки – с. 25 на Автореферата, утвърдени от Наредбата, бихте избрали и защо?

12. Лични впечатления

Не познавам докторантката и не мога да изразя лични впечатления.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Смятам, че резултатите от дисертацията дават възможност за публикуване на книга, каквито намерения заявява и самата докторантка, а

и някакъв по –практически наръчник, помагало (ръководство за учители и директори).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на проявените качества и умения за самостоятелно научно изследване, на доказаните научни приноси и оригинални постижения, давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури *да присъди образователната и научна степен ‘доктор’* на Катерина Благоева Василева в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление: 1. 1. Теория и управление на образованието, докторска програма: „Управление на образованието”.

07. 02. 2019 г.

Проф. дпн Клавдия Сапунджиева